

N:o 183.

Af herr **Rydén**, om *skrifvelse till Kungl. Maj:t angående rätt för arbetssökande att i vissa fall färdas för nedsatt pris eller kostnadsfritt till ort, där anvisning å arbete erhållits.*

Den svårartade industriella och ekonomiska kris, som vi nu genomlefva, är ägnad att kasta ett skarpare ljus öfver vissa samhällsföreteelser än det, som fallit öfver desamma i de uppåtgående och höga konjunkturerernas tider. Framför allt ha förhållandena å arbetsmarknaden med det stora öfverflödet å arbetskraft inom de industriella yrkena och den samtidiga bristen på arbetskraft inom jordbruket varit i ögonen fallande. Man gör sig vid studiet af den offentliga arbetsförmedlingens berättelser och rapporter ovillkorligen frågan: Huru kan det komma sig, att, medan jordbruket saknar arbetare, massor af människor lida nöd i industrisamhällena, emedan ingen har bruk för deras arbetskraft?

Detta problem är invecklad och har nog många och djupt liggande sociala orsaker. Botemedlen äro säkerligen också flera och af långt större räckvidd än de, som denna motion omhandlar. Men ett ej oväsentligt led i afhjälpan af dessa missförhållanden skulle det helt säkert vara, om man på lämpligaste sätt ordnade det så, att de arbetslösa lättast möjligt sammanfördes med de arbetsgifvare, som behöfva deras arbetskraft. Den offentliga arbetsförmedlingen, hvars välsignelsebringande verkningar redan nu af alla erkännas, har just gjort till sin uppgift att på genaste vägar sammanföra arbetsgifvare och arbetstagare, och i den mån som arbetsförmedlingen utvecklar sig till en hela landet omfattande apparat,

som känsligt och skyndsamt afspeglar arbetsmarknadens läge och fluktuationer, skall helt visst åtskilligt bli bättre, än det nu är. Betydelsefulla steg i denna riktning äro ock tagna genom de länsförmedlingsanstalter, som nu flerstädes upprättats, och genom den samverkan arbetsförmedlingsanstalterna emellan, hvarom de gemensamma veckorapporterna öfver tillgång och efterfrågan å arbetsmarknaden äro det mest synliga vittnesbördet.

Enligt min uppfattning — och denna uppfattning synes delas af alla arbetsförmedlingens målsmän i vårt land — kräfver dock den offentliga arbetsförmedlingen ett nödigt komplement, om den skall kunna utvecklas till att i ofvan omskrifna hänseenden arbeta väl och tillfredsställande. Det är nämligen ej alltid nog, att arbetaren af arbetsförmedlingsrapporterna erfar, att på en plats kanhända några mil ifrån den, där han befinner sig, finnes användning för hans arbetskraft. Ej sällan, ja, ofta strandar hans sträfvan att erhålla arbete på den omständigheten, att han saknar medel att begifva sig till den plats, där hans arbetskraft skulle finna användning. I den samling af utlåtanden från föreståndarne för olika arbetsförmedlingsanstalter, som bifogas denna motion, rullas ur praktiska lifvet upp exempel efter exempel på huru arbetare få fortfara att vara arbetslösa och arbetsgifvare nödgas afvara arbetskraft, emedan de arbetslösa saknat medel för att begifva sig till en arbetsplats.

Huru det tillgår, att arbetare komma in i en så eländig ställning, skall jag exemplifiera med att relatera ett af de många fall, som kommit till min kännedom, och som bestämt mig för väckandet af denna motion. Arbetaren X. hade varit jordbruksarbetare. Ryktena om de bättre arbetsförtjänsterna inom byggnadsindustrin i en skånsk stad hade förmått honom att uppsäga sin plats vid flyttningstiden, och han hade så kommit med familj in till staden lagom för att träffas af verkningarna af krisen. Han fick några veckors tillfälligt arbete, men så kom vintern med en permanent arbetslöshet. Hans små besparingar gingo åt, lösörena vandrade det ena efter det andra till pantlånaren. Under tiden efterhörde han dagligen arbete å så väl enskilda som offentliga arbetsanvisningsbyråer, men intet stod att få. Från staden ville han först i sista hand flytta, ty där hade han sin familj, och han beräknade, att han fick så liten behållning, om han skulle arbeta å annan ort än den, där hans familj bodde, att han i det längsta såg tiden an. Slutligen blefvo han och hans familj så utblottade, som det är möjligt för en människa att bli. Då *måste* han söka sig ut till annan ort. Någon lämplig arbetsplats, där han kunde vinna

anställning, fanns ej närmare än 11 mil fågelvägen därifrån. Rent för-
tviflad vände sig mannen till sist till enskilda personer, som hjälpte honom
med respenningar till ifrågavarande arbetsplats, där han ock erhöll anställ-
ning. Det bör tilläggas, att mannen var nykter och skötsam, och att han
var starkt fästad vid sitt hem och sina anhöriga.

Genom samtal med såväl tjänstemän vid den offentliga arbetsförmed-
lingen som personer, hvilka arbeta i den enskilda välgörenhetens tjänst,
har jag erfarit, att ett exempel ur lifvet sådant som detta långt ifrån är
ett undantagsfall, utan snarare är karakteristiskt för en stor del af den
arbetslöshet, som just nu härskar i de svenska industrisamhällena.

I fall som dessa är naturligtvis det enda medel, som verkligen hjäl-
per, att arbetsförmedlingsanstalterna förfoga öfver penningemedel eller
andra resurser, hvarigenom en järnvägsbiljett kan försträckas de arbets-
sökande. Af de denna motion vidfogade bilagorna framgår ock, att före-
ständigarna för arbetsförmedlingsanstalterna försökt på privat väg komma
öfver dessa svårigheter. Genom hänvändelser till vederbörande arbets-
gifvare har man understundom lyckats utverka sig dennes utfästelse att
svara för resekostnaderna, i hvilket fall föreståndaren för arbetsförmed-
lingsanstalten kunnat förskottera desamma. Men helt naturligt träffar man
vid en mångfald tillfällen arbetsgifvare, som ej äro villiga till några så-
dana utfästelser, och för öfrigt torde denna utväg vara så pass osäker och
besvärlig, att den knappast kan betecknas som mera än en nödfallsutväg.

I flera utländska stater, där man har en offentlig arbetsförmedling,
har man ock på ett eller annat sätt ordnat denna angelägenhet, likasom
ock den därmed i närmaste sammanhang hörande frågan om *landtbrukets*
förseende med arbetskraft.

I *Schweiz* åtnjuta under vissa villkor arbetssökande, som genom offent-
ligt kontor fått sig arbete anvisadt till andra platser, 50 procent nedsätt-
ning i järnvägarnas gällande biljettpriser.

I *Württemberg*, där den offentliga arbetsförmedlingen anses stå högt,
har sedan den 1 april 1899 den bestämmelsen tillämpats, att arbetare,
som anvisats arbete på en plats, som är mera än 25 kilometer aflägsen
från hans vistelseort, får mot af arbetsförmedlingsanstalt afgifven legitima-
tion, färdas å 3:dje klass järnväg mot half biljettafgift.

I *Bayern* erhålla arbetare i enahanda ställning reduktion af biljett-
prisen.

I vissa af de *australiska* staterna erhålla arbetssökande fria resor å
järnvägar o. s. v. mot en i realiteten illusorisk återbetalningsskyldighet.

Såvidt jag, utan att ha varit i tillfälle att ägna den utländska lagstiftningen en ingående undersökning, erfarit, står frågan om fria eller till priset reducerade resor å järnvägar och fartyg på dagordningen litet hvarstades, där man infört offentlig arbetsförmedling.

I *Köpenhamn* har man sökt ordna saken genom en privat öfverenskommelse mellan järnvägarna och »Kjøbenhavns Kommunale Arbejdsanvisningskontor». Detta försök kan emellertid ej anses ha slagit väl ut.

I *Norge* befordras arbetssökande arbetare under vissa villkor utan afgift å järnvägarna.

I vårt land ha den offentliga arbetsförmedlingens målsmän redan tidigt uppmärksammat den lucka i arbetsförmedlingens organisation, som föreligger i afsaknaden af bestämmelser om fria eller nedsatta priser vid resor å järnvägar och fartyg. Den första arbetsförmedlingskonferensen, som i december 1906 afhölls i Stockholm, uttalade beträffande den offentliga arbetsförmedlingens, ordnande med hänsyn till jordbrukets behof bl. a. följande önskemål:

»att kommerskollegium måtte, under aktgifvande äfven på åtgärder i främmande länder, där offentlig arbetsförmedling genomförts, verkställa en utredning i syfte att klargöra statens intresse af sin medverkan därtill, att arbetare, som genom de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna fått sig platser anvisade å annan ort än den, där de uppehålla sig, vid behof erhålla billigare, respektive fria, järnvägsresor, vare sig i form af nedsättning i biljettprisen å statsbanorna eller därigenom att statsbidrag i sådant syfte meddelas de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna till samma storlek som de af kommunerna för samma ändamål beviljade; hvilka bidrag liksom deras användning böra göras beroende af samma villkor och kontroll som öfriga af staten meddelade».

Och 1907 års konferens förordade i samma sak:

»att öfverenskommelse måtte träffas med resp. järnvägsförvaltningar om att järnvägsbiljett skulle åt arbetssökande utlämnas utan kontant likvid vid företeende af rekvisitionsblankett, som utfärdats af föreståndare för offentlig arbetsförmedlingsanstalt enligt öfverenskommet formulär och under anstaltens ekonomiska garanti.»

Vidare har Kungl. Maj:t för kort tid sedan i nådiga brefvet till länsstyrelserna den 4 december 1908 angående arbetslösheten uttalat:

»Slutligen bör Ni erinra vederbörande kommunala myndigheter om angelägenheten att i största möjliga utsträckning bereda dem, som utan eget förvållande äro arbetslösa, tillfällen till arbete, äfvensom påpeka,

hurusom det bör ligga i vederbörande kommuners intresse att ställa medel till arbetsförmedlingsanstalters förfogande att användas såsom reselån eller bidrag till resekostnader för arbetslösa, som fått sig arbete anvisadt å annan ort.»

Lägges härtill den fullkomliga samstämmighet, hvarmed föreståndarne för arbetsförmedlingsanstalter, till hvilka jag vändt mig för att erhålla utlåtande angående behovet af den reform jag här motionsvis föreslår, vitsorda nödvändigheten af dess genomförande, torde härmed ett tillräckligt bevismaterial vara förebragt för att motivera *behöfligheten* af denna reform.

Enligt min uppfattning — och den bestyrkes till fullo af all erfarenhet i utlandet likasom den delas af alla de arbetsförmedlingsföreståndare, hvilkas uttalanden här bifogas, skulle en reform i den riktning jag här föreslår komma *jordbruket* till godo, på samma gång som den lindrade arbetslösheten å industriorterna. Den kan därför sägas vara i dubbel måtto gagnelig.

De invändningar, som rimligtvis kunna framställas, äro af öfvervägande *formell* art. Man erinrar kanhända, att det bör vara en kommunernas sak att i detta fall bispringa. Detta argument håller knappast streck inför det faktum, att sådana anslag till en del komma arbetsgifvare inom andra kommuner än den anslagsgifvande till godo. Det har ock i andra land betraktats som ett statsändamål att anslå penningmedel för här omhandlade angelägenhet.

På en detaljerad framställning, huru man skulle lämpligen kunna ordna saken, skall jag här ej ingå, då jag blott föreslår en utredning af frågan. Klart är, att kontrollen gentemot missbruk af fria eller till priset nedsatta resor å järnvägar eller fartyg måste göras ganska effektiv. Men den svårigheten är öfverkomlig. Likaledes synes mig från början böra fastslås, att frågan bör betraktas som en arbetsförmedlingsfråga och sålunda lösas genom ett ökad anslag till dessa anstalter.

Slutligen torde för deras skull, som i kostnaderna se förnämsta hindret för frågans lösning, böra meddelas, att det med all sannolikhet ej behöfver bli fråga om alltför stora belopp. Sakkunniga, som jag rådfört mig med, ha till och med antagit, att ett anslag af 5,000 kronor årligen skall räcka åtminstone ett godt stycke, om medlen handhafvas med urskillning och varsamhet.

På grund af det ofvan anförda tillåter jag mig vördsamt föreslå,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida och i hvilken utsträckning genom det allmännas försorg till priset nedsatta eller kostnadsfria resor å statens och enskilda järnvägar samt fartyg måtte kunna beredas sådana medellösa arbetare, som genom Sveriges offentliga arbetsförmedling erhållit arbetsanvisning å ort, som är aflägsset belägen från vistelseorten, samt därefter för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning kan föranleda.

Stockholm den 31 januari 1909.

Värner Rydén.

I motionen instämma:

Herm. Lindqvist.

A. C. Lindblad.

Utlåtande öfver herr V. Rydéns tilltänkta motion angående rätt för arbetssökande att i vissa fall utfå biljett till fri resa å statens och enskilda järnvägar, med anledning af cirkulärskrifvelse af den 3 januari 1909.

Arbetsförmedlingen i Stockholm har under sin cirka treåriga tillvaro i rätt stor utsträckning fått vara en mellanhand vid förmedlandet af arbete och anställning äfven till platser utom Stockholm, och har ganska ofta arbetskraft kunnat förflyttas till orter på betydligt afstånd från hufvudstaden. Detta sakförhållande belyses bäst af siffror, hvadan följande tablå torde böra beaktas.

Tillsatta platser.

År	Inalles	Däraf utom staden	Däraf inom jordbruk och skogshushållning m. m.
1906	11,016	1,222	481
1907	12,834	1,091	531
1908	11,484	1,536	767

1908 års siffror utvisa, som synes, en väsentlig ökning i fråga om arbetskraftens placering utom hufvudstadens område. Särskildt i ögonen fallande är den höga siffran platser, förmedlade inom jordbruk och skogshushållning m. m.

Hufvudorsaken till att under 1908, då likväl totalsiffran tillsatta platser understiger det föregående årets med icke mindre än 1,350, antalet utom staden tillsatta platser ändock stigit så betydligt, torde få tillskrivas de rådande tryckta konjunkturerna, hvaraf Stockholm icke minst varit lidande, hvilket gifvit anledning till att mången arbetssökande sökt sig till landet,

som, trots arbetsmarknadens dåliga ställning i allmänhet, haft att arbjuda ett flertal arbetsmöjligheter, om också af ganska ringa variation. Att resultatet af denna gren af förmedlingsverksamheten skulle kunnat prestera en ännu högre siffra, om någon lättnad i kostnaden för de sökandes transport till respektive arbetsplatser kunnat erbjudas, är alldeles visst.

Det är ej sällsynt, att arbetsgifvaren drager sig för att betala resekostnaden för en arbetare, om också den sökande, att döma af betyg och rekommendationer, äger alla förutsättningar att kunna fylla platsen; ty äfven för en arbetsgifvare kan det blifva betungande att belasta en rörelse af mindre omfattning med dylika utgifter. Att den sökande, hvilkens tillgångar ofta nog äro synnerligen begränsade, ytterst ogärna vill bekosta sig själf resan till en arbetsplats, hvars beskaffenhet han ej är närmare förtrogen med, må ej förvåna någon. Erfarenheten vid arbetsförmedlingen har sålunda gifvit vid handen, att de dryga resekostnaderna mången gång utgöra ett hinder för arbetsgifvare och arbetare att finna hvarandra. Särskildt har detta hinder gjort sig gällande, när det varit fråga om att skaffa jordbrukare, hvilkas ekonomiska ställning varit mindre god, för jordens och kreaturens skötsel behöflig arbetskraft, ehuru det äfven visat sig, att innehafvare af fabriks- och industrigrenar af skilda slag i olika delar af landet varit mycket besvärade af att behöfva vidkännas utgifter för att få sig lämplig arbetskraft tillskickad, då brist på sådan förefunnits å egna orten.

Endast i vissa fall har arbetsförmedlingen trädt emellan och förskotterat resebidragen, då arbetstagaren såsom säkerhet deponerat arbetsbetyg, prästbetyg eller dylikt, sedan dock arbetsgifvaren först uttryckligen lofvat att till arbetsförmedlingen återställa de på så sätt förskotterade medlen.

Penningarna ha likväl aldrig utlämnats kontant, utan har anstaltens vaktmästare följt vederbörande till såväl järnvägsstationer som båtar och där utlöst behöfliga biljetter. För den händelse någon förlust å dylika förskotterade resebidrag skulle uppstå, har arbetsförmedlingens styrelse varit nog förutseende att till dess täckande anslå ett belopp af intill ett-hundra kronor årligen. I de fall, man ej medelst telefon eller på annat sätt kunnat komma i förbindelse med arbetsgifvaren för att utröna hans villighet att ikläda sig kostnaden för eventuell sökandes resa till arbetsplatsen, har arbetsförmedlingen i allmänhet ej vågat ikläda sig risken att förskottera resebidrag. När så arbetsgifvaren ånyo gjort sig påmind å arbetsförmedlingen och utfrågat orsaken till att han ännu ej erhållit någon

arbetskraft, har man måst tillstå, att personer verkligen sökt ifrågavarande plats, men varit i saknad af respengar, och att expeditionen varit villrådig, huruvida arbetsgifvaren själf ville vidkännas de med resan förknipade utgifterna. Arbetsgifvaren har på så sätt under en kortare eller längre tid fått vara strandsatt på arbetskraft och den reflekterande sökanden blifvit utestängd från ett arbetstillfälle, som måhända för honom varit passande.

Att från statens sida något göres för att förekomma sådant och göra det mindre kostsamt för arbetsgifvare och arbetstagare att finna hvarandra, torde endast vara på sin plats. Det ligger ej inom orimlighetens område, att det exempelvis i en landsända kan råda god tillgång på arbete men brist på arbetskraft och i en annan landsända tvärtom. Under sådana förhållanden torde det vara en sak af allra största vikt, att de hinder, som försvåra arbetskraftens förflyttning från en ort till en annan, undanröjas.

Vid de konferenser rörande den offentliga arbetsförmedlingen i riket, som afhöllos åren 1906 och 1907 inom Kungl. Maj:ts och rikets kommerskollegium med representanter för i landet förefintliga arbetsförmedlingsanstalter, diskuterades också denna för arbetsförmedlingsverksamhetens sunda utveckling så betydelsefulla fråga. Vid den förstnämnda konferensen uttalades bland annat: »att kommerskollegium måtte, under aktgifvande äfven på åtgärder i främmande länder, där offentlig arbetsförmedling genomförts, verkställa en utredning i syfte att klargöra statens intresse af sin medverkan därtill, att arbetare, som genom de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna fått sig platser anvisade å annan ort än den, där de uppehålla sig, *vid behof erhålla billigare, resp. fria, järnvägsresor*, vare sig i form af nedsättning i biljettprisen å statsbanorna eller därigenom att statsbidrag i sådant syfte meddelas de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna till samma storlek som de af kommunerna för samma ändamål beviljade; hvilka bidrag liksom deras användning böra göras beroende af samma villkor och kontroll som öfriga af staten meddelade.»

År 1907 åter förordade konferensen: »att öfverenskommelse måtte träffas med respektiva järnvägsförvaltningar om att järnvägsbiljett skulle åt arbetssökande utlämnas utan kontant likvid vid företeende af rekvisitionsblankett, som utfärdats af föreståndare för offentlig arbetsförmedlingsanstalt enligt öfverenskommet formulär och under anstaltens ekonomiska garanti samt att, såsom jämväl vid den föregående konferensen framhållits, åtgärder måtte vidtagas för reducering i vissa fall af vederbörandes kostnader för däraf föranledda järnvägsresor.»

Att få en reform genomförd i den af konferensen uttalade riktningen torde dock näppeligen vara möjligt med mindre statsmakterna därtill lämna sin medverkan, hvadan undertecknad anser en motion i den riktningen vara värd beaktande och på allt sätt böra stödjas.

Visst är, att en lagbestämmelse angående rätt för arbetsökande, som genom någon rikets offentliga arbetsförmedlingsanstalt erhållit platsanvisning, att under vissa förhållanden kostnadsfritt, eventuellt till nedsatt pris, utfå biljett till resa å statens och enskilda järnvägar, skall åstadkomma en jämnare fördelning af arbetskraften öfver hela landet och dymedelst blifva till fromma för jordbruket och rikets öfriga näringar.

Stockholm den 15 januari 1909.

Sam. Grufman,

föreståndare för Stockholms stads
arbetsförmedling.

Utdrag ur protokoll, fördt vid styrelsens för Norrbottens läns arbetsförmedling sammanträde å länsstyrelsens sessionssal i Luleå söndagen den 24 januari 1909.

---

§ 8.

Från herr riksdagsman V. Rydén hade till styrelsens ordförande inkommit en framställning, att styrelsen skulle med afseende speciellt på norrlandsförhållandena lämna ett utlåtande angående en af herr Rydén tilltänkt motion inom Riksdagen angående fria, respektive nedsatta afgifter för resor åt sådana arbetsökande, som erhållit arbetsanvisning genom den offentliga arbetsförmedlingen men äro i saknad af medel för resan till den anvisade arbetsplatsen.

Under diskussionen i denna fråga framhölls af t. f. föreståndaren för arbetsförmedlingen, att behof af i motionen antydd anordning redan under arbetsförmedlingens korta tillvaro gjort sig gällande, och beslöt styrelsen med ledning häraf och på yrkande af arbetstagarnes representanter enhälligt att för sin del uttala sin anslutning till i nämnda motion yrkad

utredning angående huruvida och under hvilka villkor arbetssökande skulle erhålla fria resor, och ville styrelsen som ett motiv för en dylik åtgärds behöflighet, speciellt hvad öfre Norrland beträffar, anföra de dyra omkostnader, hvarmed resor inom denna landsända på grund af de stora afstånden äro förbundna.

Uppdrogs åt ordföranden att fortast tillställa herr Rydén detta styrelsens yttrande; och skulle denna paragraf af protokollet få anses omedelbart justerad.

Luleå som ofvan.

Ernst Hage.

Justerat.

Paul Hellström.

Göteborg den 16 januari 1909.

Riksdagsmannen Herr Värner Rydén,

Stockholm.

Med anledning af Eder skrifvelse af den 3 dennes, däri Ni anhåller om mitt uttalande angående önskvärdheten af att arbetsförmedlingsanstaltarnas arbetsanvisningskort under vissa förhållanden böra berättiga till fria resor å statens och enskilda järnvägar, får jag härmed anföra följande:

Sedan de kommunala arbetsförmedlingsanstalterna blifvit enhetligt organiserade och ställda under statens ledning och kontroll, och sedan kungl. kommerskollegium börjat sammanställa och hvarje månad, kvartal och år publicera detaljerade uppgifter öfver förhållandet mellan tillbud och efterfrågan af arbetskraft inom hvarje särskild yrkesgren för alla de orter, där offentlig arbetsförmedling finnes upprättad, har arbetsförmedlingen kommit så långt, att den med dessa statistiska tabeller i hand så att säga på stående fot kan lämna vederbörande myndigheter såväl som hvarje arbetsgifvare och arbetssökande upplysning om arbetsmarknadens läge i sin helhet eller inom den yrkesgren som önskas, äfvensom till hvilka platser arbetsgifvaren bör vända sig för att få arbetskraft eller arbetssökanden för att få arbete.

Härmed är ju redan mycket vunnet. För städernas delvis och för våra smärre läns behof torde detta ock vara tillfyllest; men då öfverflöd eller brist på arbetskraft förekommit på något större afstånd från hvarandra, har en reglering genom omflyttning af arbetskraften från det ena stället till det andra alltid visat sig svår och i många fall rent af omöjlig att åstadkomma.

Orsakerna härtill äro många. Den viktigaste torde dock vara resekostnaden. Så t. ex. kan väl ingen undra på, att en arbetsgifvare i det längsta drar sig för att betala ut en 10—15 kronor i resekostnader för en arbetare, om hvilken han icke vet hvad han duger till, huru länge han får behålla honom eller som vid framkomsten visar sig vara sjuklig eller helt enkelt icke inställer sig.

Å andra sidan är det ofta så, att en arbetssökande, som på grund af rådande arbetslöshet i hemtrakten blir nödsakad att söka sig arbete å annan ort, redan är medellös och således i de flesta fall icke kan betala sin resa. Och äfven om det härför erforderliga beloppet finnes eller kan anskaffas, löper han ofta den risken, att det erbjudna arbetet antingen icke är af den beskaffenhet han tänkt sig eller snart nog kan vara fullbordadt, eller ock af en eller annan anledning inställes på längre eller kortare tid, så att han icke ens hinner tjäna in den utlagda resekostnaden, än mindre få något öfver till en ny resa, och därför tvekar äfven han att våga försöket.

Det mest effektiva sättet att bispringa såväl arbetsgifvare som arbetssökande som ock att förhindra en förestående eller afhjälpa en redan uppkommen arbetslöshet är obestriddligen att förflytta den öfverflödiga arbetskraften till de orter, där brist på arbetskraft samtidigt är rådande.

I utlandet har också denna tanke omsatts i handling. Så hafva t. ex. Baden, Würtemberg och Bayern redan länge medgifvit billigare järnvägsresor för arbetssökande, som af offentlig arbetsförmedlingsanstalt anvisats arbete å annan ort. Äfven Ryssland med sina stora afstånd lär ha ett sådant system, och i vårt grannland Norge, där hela arbetsförmedlingen är ordnad genom lag, äger hvarje arbetsförmedlingsanstalt rättighet att utfärda ett s. k. »fragtmoderationskort», som berättigar den anvisade arbetssökaren att lösa 3:e klass järnvägsbiljett för halfva priset.

Under de svåra krisåren 1905 och 1906 beviljade norska staten fria resor.

På grund af det anförda anser jag det vara nödvändigt, att någon liknande åtgärd vidtages äfven i vårt land, men då en sådan vidtomfattande rättighet lätt kan missbrukas, anser jag likaledes nödvändigt, att den först göres till föremål för en ingående sakkunnig utredning.

Denna min mening gillades också af arbetsförmedlingskonferensen, hvarför frågan redan då öfverlämnades till kungl. kommerskollegium för utredning.

Under förhoppning att Edert arbete på denna för arbetsförmedlingen så viktiga frågas lösning snart skall krönas med framgång, tecknar

med utmärkt högaktning

John Kruse,

föreståndare för Gbg:s arbetsförmedling.

Till riksdagsmannen Värner Rydén,

Malmö.

Anmodad yttra mig öfver de erfarenheter, som gjorts, samt behovet af att i vissa fall arbetstagare, som anvisats platser genom Sveriges offentliga arbetsförmedling till annan ort än deras vistelseort, måtte beredas fria resor å statens och enskilda järnvägar, mot rekvisition från offentlig arbetsförmedling, får jag härmed vördsamt afgifva följande:

De erfarenheter, som gjorts vid härvarande anstalt, äro afgjordt för åtgärders vidtagande i berörda syfte.

Dagligen uppstår svårighet att placera arbetstagare till platser utom staden, därför att de äro i saknad af medel till resan. Såsom exempel må anföras: Maltesholms cementfabrik rekvirerade 20 arbetare, däraf endast 5 kunde sändas; öfriga saknade medel till resan. Till hamnbyggnaden i Simrishamn begärdes 25 man och gjordes försök att samla minst 20 på en gång för att därigenom nedbringa biljettpriset. Detta lyckades ej, hvadan endast 14 arbetare fingo sysselsättning, däraf 3 gingo landsvägen dit. Detta i trots af att här under samma tid fanns minst ett hundratal, som voro arbetsvilliga, men saknade medel för resan. A andra sidan kan meddelas, att en landtbrukare vid Övedsklosters gård var i behof af 15 bet- och potatisplockare. Denne landtbrukare garanterade resan, och anstalten förskotterade medlen, hvilket gjorde, att samma dag som beställning inkom, afreste med kvällståget den rekvirerade arbetsstyrkan, som påföljande morgon var i arbete. Detta beträffande större arbetsstyrka. Samma är förhållandet med enstaka fall, då det endast gäller en eller två arbetare, något som dagligen inträffar. I regel är arbetsgifvaren ovil-

lig att på förhand garantera eller betala resan för de arbetare, som han behöfver.

Mest kännbart är detta, då det gäller icke yrkeslärdade arbetare, och framträder speciellt, då det afser *jordbruksarbetare*. Arbetarne uppehålla sig vanligen i de större samhällena, så länge deras kassa det tillåter, och vanligen söka de dels genom arbetsförmedling och dels genom egen omskådning efter arbete i staden, och först då detta visat sig icke lyckas samt kassan tagit slut, äro de villiga taga arbete å annan ort.

Benägenheten att åter söka sig ut till jordbruket till den mera fasta och säkra sysselsättningen har sålunda hos arbetstagaren på grund af sammanställda och erfarna svårigheter nu inträdt. Men då möter vanligen, vid försök till förmedling, åter samma svårighet. Resekostnaderna! Där öfverenskommelse på förhand kunnat med arbetsgifvaren träffats om garanti eller förskott till resan, har det visat sig lätt att förmedla arbete. Det kan dock vid sådana tillfällen uppstå obehag för den förmedlande anstalten därigenom att arbetstagaren vid sin ankomst tager anställning hos en annan arbetsgifvare, därför att denne lofvar arbete för längre tid, ja, möjligen äfven betalar något mera i lön. Detta helt naturligt på grund af den nästan konstanta brist på verkligt dugliga jordbruksarbetare, som vid sina tillfällen, då de äro mest behöfliga, förefinnes. Ersättes däremot resan af allmänna medel, bortfaller ju delvis detta obehag, samtidigt som möjlighet att ytterligare öka jordbruksarbetarnes antal icke är utesluten utan ständigt underlättad.

En af de viktigaste förutsättningarna för att kunna bereda jordbruket tillgång på arbetskraft och i stort sedt utjämnad tillgång och efterfrågan på arbete, respektive arbetskraft, synes mig vara, att i någon mån bereda arbetstagarne möjlighet till nedsatta eller helt fria järnvägsresor. Det stöd staten redan lämnat den offentliga arbetsförmedlingen, till fromma för dess utveckling och centralisation, kan säkerligen icke bättre kompletteras och än ytterligare befrämjas, än genom ökad anslag för beredande af i vissa fall fria järnvägsresor åt arbetare, som genom den offentliga arbetsförmedlingen anvisats arbete till annan ort än vistelseorten. Att frågan är af stor betydelse torde bäst framgå af de olika anordningar; som öfverallt i andra land träffats för afhjälpande af denna olägenhet, och att den äfven i vårt land framträdt som en absolut nödvändighet framgår däraf, att redan den första arbetsförmedlings-konferens, som sammanträdde i dec. 1906, samstämmigt uttalade sig för en utredning i syfte att klargöra statens intresse af sin medverkan till frågans lösning.

Det måste enligt mitt förmenande ligga i statens intresse, att den egna arbetskraften tillvaratages och i första rummet kommer till användning inom landets olika näringsgrenar, och som det ständigt visat sig vara öfverflöd på arbetskraft i städerna men brist på landsbygden, har staten genom att understödja den offentliga afgiftsfria arbetsförmedlingen härigenom sökt bidraga till att få till stånd en utjämning af tillgång och efterfrågan samt fortlöpande statistiska uppgifter angående ställningen på arbetsmarknaden, något, som också visat sig väl fylla sitt ändamål. För att möjliggöra och underlätta detta arbete samt än ytterligare utveckla denna verksamhet, som förefaller mig vara en hela landets angelägenhet, synas åtgärder att i vissa fall bereda arbetstagaren fria järnvägsresor vara en af de för närvarande mest påtagliga och effektiva åtgärder, som böra vidtagas för att underlätta en utjämning af tillgången och efterfrågan på arbetsmarknaden.

Jag hyser därför stora förhoppningar på att en sådan åtgärd eller anordning i förening med Sveriges offentliga arbetsförmedling skall bereda betydlig lättnad i denna institutions arbete och uppgift att förmedla arbete och anställningar af alla slag för män och kvinnor, för stad och land. Kring arbetsförmedlingen knyter sig obetingadt en mängd uppgifter, och bland dessa framträder arbetslöshetsfrågan samt bristen på jordbruksarbetare såsom de mest aktuella. Hvad som från statens sidan kan göras för att afhjälpa och mildra dessa olägenheter, hvilka utgöra en bestämd och påtaglig fara för vårt land och folk, bör icke försummas, och som en betydelsefull åtgärd i den riktningen kommer den af eder tilltänkta motionen att verka, därest den vinner Riksdagens bifall.

Malmö den 15 januari 1909. För Malmö stads arbetsförmedling.

Nils Skogh,

föreståndare.

Norrköping den 8 jan. 1909.

Herr riksdagsmannen Värner Rydén.

Malmö.

Mottagit eder skrifvelse af den 3 jan. i år med anmodan om utlåttande angående önskvärheten af att under vissa förhållanden arbetsansvinningskort från Sveriges offentliga arbetsförmedling borde berättiga arbetssökande att utfå biljett till fri resa å statens och enskilda järnvägar.

Enligt vid arbetsförmedlingen i Norrköping vunnen erfarenhet vore en dylik anordning af synnerligt stor betydelse för förflyttning af arbetskraft från en ort till annan, kanske allra mest i fråga om utförande vissa tider af öfverflödig arbetskraft från städerna till jordbruket. Detta gäller dock — hvad Norrköping med område beträffar — i allmänhet icke de arbetare, hvilka anställas i års- eller halfårstjänst å landet, enär arbetsgifvarna i dessa fall bekosta resan, utan sådana arbetare, hvilka, i tider af mindre god ställning på arbetsmarknaden, söka arbete af mera tillfällig natur å landsbygden: skogsarbete, gräfningsarbete m. m. I många fall, hvarpå flera exempel finnas, gå arbetssökande, hvilka äro villiga och som kunna åtaga sig dylik sysselsättning, då arbetsstället är längre bort beläget, miste om arbetsförtjänst på grund af brist på medel till resan.

Gifvetvis vore en reform som den nämnda af betydelse äfven för industriarbetare, fastän hittills, för Norrköpings vidkommande, behovet däraf gjort sig mindre gällande.

Arbetsförmedlingen i Norrköping har vid statens järnvägsstation, där vid förfrågan, huruvida därifrån kunde för arbetssökandes räkning och med garanti för att arbetsgifvaren genom arbetsförmedlingen betalade resan i enstaka fall rekvireras biljett, erhållits nekande svar, hvaremot vid enskild järnväg sådan anordning vid flera tillfällen till stor fördel för såväl arbetsgifvaren som arbetssökande kunnat vidtagas.

Skulle Riksdagen icke vilja bifalla en motion, sådan Ni ämnar väcka, vore det af betydelse, ifall endast prisnedsättning kunde beviljas. Och i värsta fall skulle äfven ett åliggande för kungl. järnvägsstyrelsen att tillmötesgå begäran om tillhandahållande af biljetter åt arbetssökande på rekvision af arbetsförmedling, för hvilka betalning garanterades af arbetsgifvaren, vara förmånligt.

Högaktningfullt

*Alb. Bergström*föreståndare för arbetsförmedlingen i
Norrköping.

Lund den 5 januari 1909.

Till riksdagsmannen herr Värner Rydén.

Malmö.

Till svar å eder skrifvelse af den 3 dennes med begäran om utlåtande angående fria resor å järnvägarna för arbetare, som af arbetsförmedlingen blifvit anvisad arbete, må meddelas:

att fria resor å järnvägarna för medellösa, af arbetsförmedlingen anvisade arbetare, skulle utan tvifvel vara till afsevärd nytta för såväl arbetssökande, hvilka anvisats arbete, som på aflägsna orter boende arbetsgivare.

Som exempel härpå, bland många andra, må anföras:

Förra året anvisades till en cementfabrik i nordöstra Skåne arbetare, som på grund af medellöshet måste gå den 5 å 6 mil långa vägen till fots. Denna deras resa varade två dagar.

Till hamnbyggnaden i Cimbrishamn beställdes 8 å 10 arbetare. Detta antal hade säkerligen kunnat anvisas, synnerligast då vid tillfället arbetslöshet rådde i Lund, men då penningar till resan icke kunde anskaffas, var arbetsförmedlingen endast i stånd att sända 3 arbetare, af hvilka en gick från Lund till Cimbrishamn.

I och för förmedling till jordbruket skulle fria resor få en särskild betydelse för arbetsgivare, som bo mera aflägsset från arbetsförmedlingsanstalterna. När arbetaren efter erhållen anvisning till fots företager resan till arbetsgivaren och frågar sig för om vägen, blir ofta följdén, att aftal träffas under vägen med annan arbetsgivare, som erbjuder högre lön än den, hvartill arbetaren är hänvisad, och som icke begärt arbetskraft från arbetsförmedlingen. Att arbetarna på detta sätt blifva uppsnappade på vägen, förorsakar stort obehag dels för den arbetsgivare, som beställt arbetaren och väntar på den, och dels för arbetsförmedlingen, som i sin ordning väntar svar från arbetsgivaren, huruvida den anvisade antagits eller ej. Detta handlingssätt förorsakar dessutom, att mycket af det arbete, arbetsförmedlingen uträttar, ej kommer till synes i statistiken.

Tilläggas bör, att om fria resor beviljas å järnvägarna för därtill från arbetsförmedlingsanstalterna anvisade arbetare, får af järnvägstjänstemännen öfvas kontroll öfver, att resan icke afbrytes före bestämmelseorten.

Med utmärkt högaktning
Lunds stads arbetsanskaffningsbyrå.

O. Lenander.

Kristianstad den 8 januari 1909.

Riksdagsman Värner Rydén,

Malmö.

Erkännande mig hafva mottagit Eder skrifvelse af den 3:je dennes, hvarur framgår, att Ni vid instundande riksdag ämnar väcka motion om att arbetare, som genom de offentliga arbetsförmedlingarna anvisats arbete å orter, som nödvändiggöra resa å statens eller enskilda järnvägar, dessa arbetare måtte komma i åtnjutande af fria resor å respektive järnvägar.

För min del anser jag denna fråga vara af mycket stor reformell betydelse på arbetsförmedlingens område, och i synnerhet för länsförmedlingarna, där den största delen af anvisningarna äro förenade med kostnader för järnvägsresor.

I närvarande tider, då arbetssökanden i vanliga fall gått utan sysselsättning en längre tid, kan man lätt tänka sig, hvilka svårigheter som uppstå, då det gäller att tillsätta platser inom olika delar af länet och arbetaren står utan medel till resan. Mångfaldiga exempel skulle kunna framhållas, där en arbetsvillig och duglig arbetare måst afstå från en honom föreslagen plats på grund af ofvan anförda skäl.

I många fall har ju arbetsförmedlingen genom öfverenskommelse med vederbörande arbetsgivare förskotterat resan, men i de flesta fallen äro icke åtminstone landtbrukarne villiga att ingå dylik öfverenskommelse eller utlofva garanti, hvadan arbetsförmedlingen icke kan eller har befogenhet att bekosta resan. Därför är det af stor vikt för arbetsförmedlingarna i deras bemödanden att utjämna efterfrågan och tillgång å arbetskraft och framför allt för att i största görliga mån kunna återbörda åt jordbruket den så välbehöfliga kraften, att en reform i bemälda syfte ägar rum.

Själftva planen för dylika biljetters utfärdande skulle ju ganska lätt kunna utarbetas, om en kommitté med intresse för saken finge frågan om hand. Hvad som mest kommer att möta svårigheter blir själftva kontrollen öfver att icke något missbruk kommer att äga rum. Men så oöfverstigligt är dock icke detta hinder, att frågans slutliga lösning därpå kan komma att bero.

Med utmärkt högaktning

*Gust. Sundgren.*föreståndare för
Kristianstads läns arbetsförmedling.

Linköping den 8 januari 1909.

Riksdagsmannen H. Herr Värner Rydén,

Malmö.

Till svar å ärade får meddela, att, enligt hvad jag under den korta tid (april—dec.), som arbetsförmedlingen här varit i verksamhet, erfarit, är motionen i fråga mycket behjärtansvärd. Många arbetare kunna ej erhålla platser till följd af att respengar fattas. Angående jordbruksplatserna borde åtminstone arbetsförmedlingarna kunna förskotta pengar till resorna; men om de sedan skola ersättas af principalen ensam eller om arbetssökanden skall vara skyldig deltaga i kostnaden, blir en annan fråga. Mina kolleger, som under flera år samlat erfarenheter, torde kunna lämna uttömmande meddelanden i denna för arbetsförmedlingsanstalterna viktiga sak.

Med utmärkt högaktning

Gustaf Nilsson.

föreståndare för
Östergötlands läns arbetsförmedling,
hufvudkontoret i Linköping.

Hessleholm den 6 januari 1909.

Riksdagsmannen Herr W. Rydén

Malmö.

Mottagit Eder förfrågan ang. fribiljetter i vissa fall för arbetslösa å statens och enskilda järnvägar och vill jag på det lifligaste tillstyrka en motion härom i Riksdagen.

Naturligtvis får noga prövas i hvarje särskildt fall, då dylika biljetter skulle få erhållas, men med dylik pröfning är saken mycket beaktansvärd.

Själfr har jag vid flera tillfällen personligen hjälpt fattiga och behöfvande arbetslösa med pengar till resor.

Vill därför tillönska Eder framgång med förslaget.

Högaktningfullt
arbetsförmedlingen Hessleholm.

A. Persson
föreståndare.

Ängelholm den 8 januari 1909.

Hr Riksdagsman Värner Rydén

Malmö.

Med anledning af Eder skrifvelse får jag anföra följande:

Det har förekommit fall, då arbetare, särskildt jordbruksarbetare, när de erhållit plats, icke haft medel till resan till arbetsplatsen, utan har föreståndaren lånat arbetssökanden pengar, hvilka i somliga fall blifvit återbetalda men i andra fall icke. I synnerhet då arbetssökandena äro hänvisade till längre bort liggande arbetstillfällen är det ett stort behof af fria resor.

För att undvika missbruk, som otvifvelaktigt försökes, är det nog nödvändigt vidtaga sådana åtgärder, som i högsta möjliga grad omöjliggöra missbruk.

Jag tänker mig att, efter eller utöfver hvad arbetsanvisningskorten nu innehålla, dit kunde insättas:

resan anträdes den ..... kl. .... f. m. (e. m.) öfver .....
och inträffar i ..... kl. .... f. m. (e. m.) den .....

Så återstår antagandet, att arbetssökanden icke tar platsen eller ock icke vid framkomsten besöker den angifne arbetsgifvaren. Sådana fall ha förekommit och äro hinder, som äro svåra att öfvervinna. Återigen måste äfven tänkas sådana fall, då platsen är upptagen, i hvilket fall återresa måste ske. Med detta tror jag mig i någon mån hafva antydtt hvad som kan anses såsom nödvändigt.

En annan sak är samarbetet arbetsförmedlingsanstalterna emellan. Detta skulle i afsevärd grad kunna förmeras, om fria resor funnos. Vi skulle då blifva i tillfälle att sända folk till Norrland och öfriga långt från oss liggande platser. Under förhoppning att Eder motion icke måtte röna för stort motstånd första gången den framträder tecknar

Högaktningsfullt

Axel Johansson.

föreståndare för arbetsförmedlingen i Ängelholm.